

v torek, četrtak in soboto
izhajajo in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
pom na vse leto 8 gl. — k.
a pol leta . . 4 . . — k.
a četrt leta . . 2 . . 20 . .

Po pošti:
Za vse leto 10 gl. — k.
za pol leta . . 5 . . — k.
za četrt leta . . 2 . . 60 . .

Vrednisto in opravištvost
e na stolnem trgu (Dom-
plat) hla. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno drstopno-
vrsto se plačuje
6 kr., če se tiskajo 1krat
5 kr., če se tiska 2krat
4 kr., če se tiska 3krat,
vse pismenke se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisk je plačat-
kolek (stempel) za 30 k.
Rekopisi se ne vračajo,
čisti naj se blagovito
frankujejo.

Št. 82. V Mariboru 15. julija 1869. Tečaj II.

Slovenci in slovanska vzajemnost.

(Dalje.)

Ruski jezik je najbolj razširjen, najbolj izobražen in najčistejši vseh slovanskih narečij; rabijo ga že zdaj tri četrti Slovanov. Pravopis cirilski pa rabijo ne samo Rusi, ampak tudi nad polovico Jugoslovanov. Ta pravopis so nekdanji drugi Slovani rabili; še le, kar ga je papež Ivan XIII. prepovedal rimskim katoličanom, ti pišejo z latinskimi črkami. A o slovstvu se da reči, da so med Slovani edini Rusi, ki imajo dovolj izvrčnih knjig, ki zahtevam sedanjega časa popolnoma zadostujejo. To slovstvo ni samo po-
pomenje latinsko-germanskih pisateljev, ampak večidel tako izvrčno, da nam predstavlja čisto nove pojme, nov svet. Tega ne zapazimo ne pri Srbih, ne pri Hrvatih; ako izvzamemo srbske narodne pesmi, je vsi srbsko-hrvaški literaturi vtisnen latinsko-germanski značaj. Ko so si Srbi sedanjo svojo neodvisnost zadobili in srbski jezik v uradih rabiti začeli, so si izposodili od Rusa mnogo besed in izrazov; te besede in izraze so si potem prisvojili Hrvatje. Toda Hrvatje v tem niso napredovali, ampak počeli so pozneje ko-
vati nove besede, izmišljavati si nove izraze; veliko besed in izrazov pa so enako Magjarom prestavili iz nemškega birokratičnega jezika, tako da je zdaj hrvaški uradni jezik, malo da ne, nerazumljiv za tacega, ki ni uradnik. Nekateri hrvaški jezikoslovci so temu jeziku šaljivo dali ime: „zagrebački je-
zik.“ Tudi Srbi ne jemlje več besed iz ruskega niti ne kujejo novih, kar so pri njih više službe v rokah „parizljiv“. Tako rogljivo Srbi imenujejo tiste napuhneže, ki ob stroških srbskega naroda hodijo v Pariz in na Nem-
ško nekoliko let postopat, ter se potem s praznimi možgani a ogromno do-
mišljijo domu vračajo, zaničujevaje svoj narod in vse, kar je slovansko. Pod tem uplivom se zdaj slovstvo srbsko lepša in množi z romani, ki se pre-
stavljajo iz francoskega in nemškega, ki se prav lepo vjema s tistimi narod-
nimi pesmami, ki so pravo zrcalo in ponos srbskega naroda. Na Ruskem se zbuja slovanska zavednost in ljubezen do slovanske vzajemnosti, trebi se
tujstvo iz javnega in domačega življenja; na Srbskem pa se goji tujstvo, —
kar „parizli“ „civilizovanje“ imenujejo, — in na Hrvaškem pod imenom „ju-
goslovanstva“ — separatizem.

Nekateri trdijo, da ima ruski jezik še preveč tujih besed, da tedaj ni še to, kar bi imel biti. Priznavamo tudi mi, da bi moglo ž njim bolje biti, kakor je; toda pri vsem tem je najčistejši vseh slovanskih narečij, a
tujščina se da popolnoma iztrebiti iz njega, ker mu ni potrebna, ampak se je
vpleta le po uplivu nemških elementov, ki so toliko časa pri dvoru prvo
besedo imeli. Ne dvomimo, da se bo počasi popolnoma iztrebila. Kar je
narodni duh, ki je pod poprejšnjimi vladarji zatiran bil, živahnejši postal, in
kar mu je mogoče v deželskih zborih in v časopisih svoj mogočni glas po-
vzdigovati, se je v tem obziru že marsikaj na bolje obrnilo. Več časopisov
je že zahtevalo, da se tuje besede z ruskimi zamené, v zborih pa se ne trpi,
da bi se rabile tuje besede; več zborov je sklenilo, da jih govorniki ne
smejo rabiti. Še bolj hitro bi se v tem napredovalo, ako bi se tudi izo-

braženi neruski Slovani ruskega jezika poprijeli; onda bi se hitro marsikaj
dobrega iz družih narečij v njega vpletlo, in ruski jezik bi po tem
pravi slovanski jezik postal. Rusi v tem niso tako svojeglavi, kakor „Za-
grebčani.“

Mi ne zahtevamo, da bi se druga narečja z ruskim popolnoma za-
menila. Naš nasvet je ta-le: naj vsak izobražen Slovan, razen
svojega narečja, zna tudi ruski, druga narečja pa naj osta-
nejo, kakor so. V deželskih in družih zborih naj se govori v domačih
narečjih, knjige in časopisi naj se na svetlo dajo v vseh narečjih, kakor
dozdaj; knjige za prosti narod naj se izdajajo v dotičnih narečjih. Kar se
pa tiče duševnih potreb izobraženih Slovanov, naj se piše, kolikor mogoče,
po ruski. Po tem takem nam bodo prišle knjige in časopisi bolj po ceni, a
slovanskim pisateljem se bode trud bolj splačeval, kakor dozdaj. Zdaj se
knjigam in časopisom v nekaterih narečjih komaj tiskarni stroški spla-
čujejo, dostikrat jim je celo denarne podpore treba. Za pisatelja in njihov
trud ne ostaja nič.

Ta velika in toliko važna sprememba bi se dala vpeljati z majhnim
trudom; ne kraté posameznim narečjem njih pravic bi dala vsem Slovanom
splošni jezik, a Slovanom različnih plemen bi več treba ne bilo o shodih
nemškega in francoskega jezika rabiti, da se porazumejo med seboj. Kaki
napredek, kaki dobiček bi že samo to bilo! Ne slišalo bi se več očitanja,
da se Slovani med seboj ne razumemo. Da je zdaj taka, je žalostna, a gola
resnica, ktere se moramo sramovati in ktere smo si sami krivi. — Kako so
prišli Nemci do časa pismenega jezika? kako Italijani in Francozi? Razlika
naših narečij ni več od italijanskih in nemških; samo toliko smo na hujem,
da je vsako slovansko narečje pismeni jezik za-se, brez splošnega pismenega
jezika. Vpeljava splošnega jezika pri Nemcih, Francozih in Italijanih je
imela za prosto ljudstvo ta slabi nasledek, da je pri njih slovstvo za pro-
stega človeka skoraj nemogoče; pri Slovanih bi tega ne bilo, kajti rekli
smo, da naj se kujeje in časopisi za manj izobraženi del naroda v dotičnih
narečjih izdajajo; da naj se posamezna narečja nikakor ne zanemarjajo in
popolnoma opuščajo, kakor so jih zanemarili in opustili omenjeni zapadni
narodi. Hvale vredne so v tem prizadeve Čehov, čeravno so v svoji litera-
turi že bolj napredovali, nego vsi drugi neruski Slovani. Čisto malo se me-
nijo za to Srbi in Hrvatje. „Parizli“ bi se rajše pomagjaril, nego Slovana
imenoval, „Zagrebcani“ pa ne bodo pred misli o veliki kulturni nalogi svo-
jega umetnega jezika opustili, da jim bo voda v grlo tekla. A Slovenci? . . .
Pri Slovencih je videti precej dobre volje poprijeti se ruskega jezika, ko
splošnega slovanskega jezika, samo to je, da jih vedno motijo „Zagrebcani“
s svojim jugoslovanskim poklicem.

Ali vpeljanje splošnega slovanskega jezika, to je vpeljanje ruskega
narečja za splošni jezik vseh izobraženih neruskih Slovanov, bi ne imelo
samo duševne koristi za nas, ampak vrlo imenitni bi bili tudi politični na-
sledki. Ako bi vsi Slovani isti pismeni jezik imeli, bi nas drugi narodi bolj
čislali; ne upali bi si svojih rok s tako ošabnostjo, kakor zdaj, po slovan-

Listek.

Socijalno vprašanje.

(Dalje.)

Siromaštvo je temna plat na obrazu človeškega društva. Vpraša se:
kako siromaštvo iz človeškega društva izpuliti? Mnogo se je že o tem
vprašanji premišljevalo, govorilo in pisalo. Posebno se je v najnovejših
časih o tem mnogo razpravljalo, ali naj siromaki delavci od države pomoči
iščejo, ali naj si sami kakor morejo in znajo pomagajo. Za državo je siro-
maštvo podložnikov tudi njeno siromaštvo, in država bi morala že zavoljo sebe
storiti kolikor more, da bi svoje podložnike siromaštva branila. Ali države,
kakor so denes ustrojene, nimajo pripomočkov dovolj, da bi mogle vse siro-
maštvo zatreti. Da! njih zmognosti so v tem pogledu celo kratke roke.
Francozki delavci imajo celo prav, če rečejo: aide toi, et le dieu t'aidera!
Pomagaj si sam, in bog ti bo pomagal. Radikalne države še niso nikjer si-
romaštva zatrle, pa ga tudi ne bode, razen, če se na celo drugem temelji
osnujejo, nego so denes osnovane. To naj bi si siromaki delavci zapamtli,
ter ne tam pomoči iskali, kjer je ni. Državniki mislijo, da so že bog ve ko-
liko siromakom olajšali in pomagali, ko so jih za državljane proglasili, ko
so bombastično proklamirali, da ima vsaktermu pravo do dela, da so pred za-
konom vsi enaki, da so vsaktermu, naj bo kakšnega g'd stanu, pota do
najvišjih državnih dostojanstev odprta, če ima sposobnosti za nje itd. Da
se kaj takega še posebe izreči in v posebnih zakonih zagotoviti mora, že to
kaže gnulobo sedanjih društvenih razmer; ko da se kaj takega samo po sebi
ne bilo razumelo! Delavec, ki v 12 urah toliko zasluži, kar v pol ure zajé,
ne more s kapitalisti konkurirati, ne na državna dostojanstva misliti, ter
si sposobnosti za nje pribavljati. On kljubu vsem tem lepim frazom ostane
to, kar je bil: siromak delavec. Lepih besedi, pravi naš pregovor, se nobe-
den ne zredi. Veliki obeti, pa malo prijeti.

Nobenih vojsk, nobenih prekucij se denes svet toliko ne boji, nego
socijalnih. Gladen želodec ne dá, pa tudi ne prime nobenega pardona.

Sila kola lomi. Kdor ima trebuh, hoče za-nj imeti tudi kruh. Gladen
človek še le tačas pripoznava in spoštuje pozitiven zakon, kader se je nje-
govemu prirobnemu zadovoljilo. V boji med delom in kapitalom se javi boj
med prirodnim in pozitivnim zakonom, delo je produkt prirode, kapital pa
pozitivnega zakonarstva. V vsakdanjem življenji se večkrat pripeti, da tudi
najpoštenjšemu delavcu dela zmanjka, z delom zaslužek, in s zaslužkom
sredstva preživetise. Zdajje njegova parola: vivre en travaillant, ou mourir en
combattant, kajti v strašni dilemi je: ali pozitivni zakon spoštovati, ki mu
prepoveduje krasti in otimati, in poleg tega glada poginiti; — ali pa priro-
dni zakon vbogati, ki mu velela: ohrani samega sebe, pa gorjačo ubijajo v
roke vzeti, in tako kazenski oblasti zapasti! Že čujem vgovarjati: naj pa
prosi! — Dobro, potisnimo siromake še bolj! Naj stopiše na eno stopinjo niže,
naj bo berač, naj bo ubogec. Mesto gorjačo ubijajo naj vzame v roke beraško pa-
lico, pa naj gre od vrat do vrat, od kljuka do kljuka. Pozitivni zakoni pa
tudi beračenje zabranjujejo. Ali vzemimo, da je beračenje dovoljeno, ima
siromak v beračenji poročstvo, da bo tudi res kaj izprosil? Kaj pa če nič
ne izprosil in to se je že tisoč in tisočkrat pripetilo. Kaj pa potem? Mene
je enkrat siromak miloščine prosil. Šlatam po žepih okoli, pa nič pri sebi
nimam. Siromak — nikdar njegovih besed ne bom posabil — je djal: go-
spod, vašo dobro voljo vzamem za milodar, bog vam plati! Pa naj mi ver-
jemo: kdor si je prvo siromaštvo izmisli, ta je moral biti ali velik prevzet-
než, ali pa velik norec! — Te besede izreksi je odšel od mene vstran, jaz
sem pa zamišljen v njih pomen za njim gledal. Neznano hudo mi je bilo
pri srci, da mu nisem imel kaj dati. Beračenje sicer ni sramotno, ali poni-
žalno je, in nedostojno za človeka, ki se more in se tudi hoče z delom pre-
živeti. Težko je reči, kdo je manje spričen, ali tisti, ki v sili krade in oti-
ma, ali tisti, ki se toliko ponižuje, da od hiše do hiše z beraško palico pro-
sači. — Pa kaj je v starosti s siromakom delavcem? Delati več ne more,
beračiti ne sme, krasti ne sme, otimati ne sme! Kaj bo ž njim? Ali ni
star siromak, ki je v svoji mladosti vso svojo moč v službi človeškega društva
žrtvoval, se v vsakdanjem trdnem delu zbrusil in skrhaj, ali ni tak onemogel
siromak toliko vreden kolikor vojniški invalid, ki je v bitki roko ali nogo

je do enakega prepričanja spravila, in to zaupamo tem več, ker so bili prvi dan po tem žalostnem dogodku v ječo odpeljani kmetje kmalo iz zapora izpuščeni, kar se ne bi zgodilo, ako bi krivnja od strani kmetev začetku nedvoljiva bila.

Iz Trsta 12. julija. [Izv. dop.] — Svoboda nove ere je tržaškim Slovincem posebno mila, o tem se lahko prepričamo dan za dnevom. Bistre oči vladnih organov zasledujejo pozorno vse naše misli in čine, nakanjaje s tem pravo svobodo popolnoma zatreti. Včeraj je policija konfiscirala prvo število „Slovenskega Primorca“ in denes šesto število „Jurija s pušo“, slednjega zaradi pesmi „V Kranji smo gospodje mi.“ Državni sodniški pristav namreč nemškutarjev ne pozna, tudi ne Lahonovin sodi vse po onem kopitu, kakor bi to, s čemur se karajo nemškutarji in lahoni bilo namenjeno Nemcem in Lahom. Nekoliko natovor „Jurija s pušo“ se je odposlalo že včeraj po pošti naročnikom, one pa, ki so se denes oddali, je policija vse pobrala, ter se tudi ostalih pri vredništvu in v tiskarnici polastila. K temu ostremu postopanju spodbuja tržaški tribunal ljubljanska deželna sodnija, ki mu pošila vedno pritožbe zaradi strupenih Jurijevih pušic *) s kojimi nadleguje ljubljanske turnarje in nemškutarje. S tacim orožjem kani nas ustavoljubna „stranka“ nadlegovati in napeljevati vodo na svoj mlin, ter smrti rešiti in ohraniti stari, v slednjih zdiljajih stokajoči birokratizem. Dokler v Avstriji živijo starokopitneži vso vladno pomoč, je sprava med nezadovoljnimi narodi nemogoča. Brž ko ne pa so ta zadnja prizadevanja, tudi zadnja znamenja življenja naših sivih ustavovercev, nad njihovim grobom se boče prikazal ustavo drugači čislajoči zarod. — Minolo je eno leto od lanske tržaške rabuke in med lahonskimi prenapetneži začnejo valovi sovraštva zopet mogočno kipeti. Vse lanske rabuke je moral umreti en Lah, na mestu njega naj poginejo letos trije Slovenci, to se širi te dni po našem mestu od ust do ust. Denes zjutraj smo brali po ulicah plakate, v katerih se podbujajo vsi prijatelji lani umorjenega „Parigi-“a, iti ne pokopališče, da mu ondi dokažejo v gorkih molitvah svojo sočutje. Tega nedolžnega veselja jim pa policija ne privoščiti, — strgala je vse plakate iz oglov in pilepila na mestu njih druge, v katerih svari prebivalce, naj ne gredo na pokopališče, ker bi to znalo letos provocirati nove skandale. — Nam se pa kaj čudno zdi, da bi zlasti zdaj „liberi pensatorji“ radi molili in prosili od Boga milosti za pokojnega svojega tovariša, ko in da pri vseh prilikah zaničujejo, zasramujejo in z nogami teptajo vse, kar je božje in sveto! To so pač korenjaki, radi bi se bahali, da svobodno mislijo, pri tem pa še navadno misliti ne vedó; njih butice naphane so s kocenjem omotanin v dlako; kader se navzamejo enkrat preveč progresovega ekstrakta, se jim zna dlaka v butici prisidovati in sežgati s kocenjem vred. Potem pa dobijo „liberi pensatorji“ v svojo tolažbo — votle keblace. — Rad bi videl, da bi bil ljubljanski „Tagblatt“ v Trstu, tukaj bi imel za nenastljivo svojo mavho mnogo žrtja in bi se do dobrega prepričal, da mu od Ljubljane ni treba daleč potovati, da najde ljudi, o kakovostih si ondi v prenapeti domišljiji samo sanja. Kmetje ljubljanske okolice so v primeri s tržaškimi tigri, jagneta. Kranjec ne stori nikomur nič žalega, kdor tega s svojim vedenjem ne zasluži; in ač pa je v Trstu, tukaj lahko vsak dan naštejemo več surovih lahonskih napadov na ljudi družih narodnosti, posebno na Slovence. Ti šušljavci mislijo, da ima Slovenec bikovo kožo, to zlasti radi poskušajo, kedar imajo pred seboj jednega ali dva. Enaka surovost se je dogodila ravno v soboto zvečer. Bilo je v neki gostilnici na „Aquidotto“ zbranih blizu 30 udov laške „gimnastike“, kjer so se zabavljali, kakor navadno v veleizdajnem smislu, med tem stopijo trije Slovenci v gostilnico, govoré slovenski. Kolovodja pričujoče lahonske drhali se brž vzdigne krič: „Merda i ščavi! a basso ščavi!“ Na to skoči na noge vseh trideset junakov in začnejo s stoli in palicami nevsmiljeno vdarjati po Slovincih. Trije se niso mogli tolikim surovežem braniti in so morali zapustiti gostilnico, povse krvavi in hudo pretepeni po vsem telesu. Še skoraj hujšo surovost pokazali so omikani Lahii zadnjo nedeljo. Peljali so te namreč zvečer iz rajanja v mesto; na potu zagledajo živinskega zdravnika tukajšnje garnizone, kar tirjajo kočijaža naj vstavi, potem poskačejo vsi na cesto in reveža zdravnika s palicami tako naklestijo, da so mu ves obraz razmrcvarili. — In zoper vse to nasilje in razsajanje ni v Trstu krepke roke, ktera bi takim divjakom zaprečila pot. — Če se denašnje stanje k boljšemu ne obrne, naj se svoje dni nihče ne čudi, ako bode ljudska sila primorana, iskati si v takih zadregah sama pomoči.

Iz Dunaja, 13. julija. H. G. [Izv. dop.] Včeraj sem zopet veselje doživel, da sem našega Svetca na ulicah videl. Zdel se mi je zamišljen. Zdaj je v delegacijah perovodja, in menda se mu tam že več ne dopade tako, kakor od kraja v rajshratu. Saj vidi, da se ni nič splošlo kar je bil pred nedavnim časom g. Beust po g. Klunu obljubil. — V delegacijah bodo Magjari, kakor se tu čuje, interpelirali Beusta, kako in kdaj se vendar mislijo v Cislajtani v slovansko opozicijo poravnati. — Da cesar sam to poravnanje in pomirenje, tudi na drugi podlogi kot je decembarska ustava, želi to je istina, če prav nemški časopisi reče dementirajo. Ravno tako je istina, da je cesar pisal lastnoročno pismo Beustu v tej zadevi. Govoril sem o tem pred malo časom z znanim žurnalistom, ki je Bergerjev znanec iz prejšnjih časov in sta si še zdaj malo v zvezi. Znano je, da je minister Berger Beusteva leva roka, in v poslednjem času nasprotnik Herbstu in Giskri.

Kakor čujem bi bili slovenski poslanci lahko kterelega Slovenca spravili v državno sodišče. Pa so se premalo brigali. Postavili so bili, kakor znano dr. Razlaga za kandidata. Večina nemška jim je bila že obljub-

bila Razlaga voliti. Potem so pa nekteri Nemci zvedeli, da eni Slovenci dr. Fischhofa nečejo voliti, „ker je jud“ in spremenili so svoj namen ter dr. Suppana volili, temraje ker jim je ljubeznjivi naš dr. Klun na ušesa trobil, kako stašno klerikalen je dr. Razlag. Znano je, da je bil namesti Fischhofa voljen dunajski župan Felder v državno sodišče. Bodi jud gori ali doli, to vem da je dr. Fischhof pošten svobodnjak, da je federalist, torej se čudim, da gledé na to grof Barbo in g. Pintar nista zanj glasovala, sosebno če je res, ker sem čul, da je bil to mali tih vzrok (iz malega raste veliko), da nimamo ni Fischhofa ni Razlaga v državnem sodišči. Morda omenjena dva slov. državna poslancá sama ne vesta, kako se je zaradi nju za kulisami godilo. Naj pozvesta, pa naj pomisli, da nam je pošten „jud“, ki naše narodne pravice priznava, desetkrat ljubši, kot krščanski župan dr. Felder (ki je komaj zmagal), kteri je le — Dunajčan.

Politični razgled.

Eden dunajskih listov je izvedel, da hoče Beust na Dunaj sklicati shod vseh avstrijskih viših diplomatov. Po Beustovem prepričanju se je evropsko razmerje, zlasti pa vzhodnje vprašanje zadnje čase še bolj zamotalo, kakor je že bilo zmedeno. Zatorej se hoče gosp. Beust ustno podučiti pri svojih poročnikih, kaj je začeti, da ne bo vsega konec. Bi bilo vse lepo, ko bi dandenes samo diplomati zgodovino delali, ali le da bi videli, kar vsako priprosto nediplomatično oko vidi.

Zadovoljnost med avstrijskimi narodi, kakoršno si želi Nj veličastvo, dolgo se še ne bo pokazala, če ne stopijo brž ko brž drugi možje k državnemu krmilu. Komaj se potolaži ogenj tū, že se pokaže na drugi strani na slemenu. Po časnikih beremo o tepeži med nemškimi turnarji, ki so šli iz Brna po slovanski deželi iskat nemške domovine in pa med slovanskimi kmeti, ki se ne hoté utopiti v germanskem morji. Uradna „Pr. A.“ sama pravi, da so se prevzetni turnarji polegali po kmečkih travnikih, česar pa kmetje niso pustili, tako da je prišlo do tepeža, v katerem so se turnarji junaško spustili v beg in brž poslali v Brn po vojake. Turnarjev je bilo 40, nekoliko je ranjenih. Natančnejih sporočil je pričakovati. Nemirje se je raztegnilo tudi na moravsko glavno mesto Brn. Dunajskih listov zadnji telegram o tej stvari se glasi: V Jožefovem predmestju se je ljudstva nako-pičilo in sicer zato, ker se je bil raznesel glas, da je srenjska policija enega delavca obesila (?). Policaji so bili tepeni, v policijski hiši so razbili okna, vrata in stole, vojaštvo je večidel na nogah, patrole tekajo po mestu.

Iz Českega se poroča o veličastnem taboru pri Muški gori, ktere-ga se je udeležilo 40.000 ljudi. „Pol.“ opominja Čehe, naj pri prihodnjih volitvah zopet vsi delajo za enega in vsak za vse, ter naj stanovitno volijo poslance, ki so podpisali znano deklaracijo.

„Kraj“ razgláša okrožnico vodje gališke namestnije, v kateri se uradnikom zabičuje, naj se po uradih povsodi rabi poljski jezik in naj pišejo uradniki čist, lep poljski kancelijski slog, posebno pa naj se varujejo slovniških napak in germanizmov. Kdaj bomo brali imena Konradov, Mecerijev, Möringov itd. pod enakim zaukazom gledé slovenskega jezika? Kdor poprej ne umrje, zna kaj tacega še tudi dočakati.

Hrvaški Rauch bode 8. in 9. septembra slovesno instaliran za bana.

Na Tiroljskem so konfiscirali časnik, ki je ponatisnil iz „Vlksfr.“ članek, za ktere-ga se na Dunaji ni nihče zmenil, menda v dokaz, da smo pred postavo vsi enaki.

Linškega škofa pravda, katero so dunajski listi toliko časa oberali, je zdaj pred porotniki končana. Državni pravdnik je tožil na zločin kalje-nega javnega miru po § 65 kaz. zak. storjenim v pastirskim listu proti novim državnim ustanovam. Škof pri obravnavanju ni bil nazoč, tudi ni poslal zagovornika. Ker pa je bil tožen zločina, odločila mu je sodnija zagovornika službeno in je po § 55 porotne postavbe obravnavala brez obtoženca. Dunajski listi si dajo brzojovljati, da je bilo škofu prepovedano priti pred sodnijo. Porotniki so baje soglasno spoznali, da je škof Rudigier spodbujal k zaničevanju proti sedanjemu vladanju in upravljanju in skušal nagovarjati k nezadovoljnosti in uporu proti postavam maja mesecu izdanim. Na tej podlagi je potom pozno na večer obsodila sodnija škofa Rudigierja na 14 dni ječe. Državnemu pravdniku se je skominalo po 6 tednih. Med obravnavanjem so se brale po vsej škofiji maše za srečen konec pravde. — Po najnovejših sporočilih je škof pri cesarju protestoval proti porotnemu obravnavanju zoper njega. Njegov zagovornik pa namerava pri cesarji milosti prositi.

Stara navada je, da se Nemci in Magjari sem ter tje z Rusom postra-sijo. „P. Lloyd“ pripoveduje, da vedno na Dunaj prihajajo poročila o naglosti, s katero Rusi na avstrijski meji železnice delajo, in to bolj iz vojnih nego trgovinskih razlogov. Diplomatični zastopniki avstrijski po raznih dvo-rnih zatrjujo, da bode evropski mir samo tako dolgo trajal, dokler niso one ruske železnice izdelane. Če pa pride začetek od drugod še prej kakor je Rusom všeč, hoté Rusi vsaj kolikor je mogoče železnice gotovih iuveti i. t. d. Neverjetne so pač vse te skrivnosti, ali nemogoče niso. Znamenito v tem je drugo poročilo, da se avstrijski oficirji v Galiciji po višem nказu pridno učé — ruski.

Turčija in Romanija ste zdaj v prepiru zaradi kovanja denarjev. Romanija te pravice nima, vendar je bil dobil Karl I. od sultana dovoljenje, da sme nekatere denarje kovati, kteri pa bi morali nositi vsi podobno sultanovo. Ministerstvo v Bukarešti pa se ni za to brigalo in je postavilo knjezovo podobo na denarje. Zdaj tirja Turčija svojo staro pravico.

Preiskavanje zaradi podkupljenja pri oddavanju tabakovega samotržja v Florenci je bajé končano in pride v kratkem pred zbor. Pravijo, da ne stoji stvar preslabo za obdolžene.

*) V dostavku k zgubljenemu dopisu iz Ljubljane nam piše naš ljubljanski dopisnik o tej stvari: Slišimo, da je zadnji „Primorec“ pograbljen že v Trstu, kar se je pri-petilo tudi „Juriju s pušo“, a temu, ko se je v Ljubljani že ves 12. dan in vse do-poldne 13. dne t. m. mirno razprodajal po Ljubljani. O tem nikdo ne dvojí, da so ga nemškutarji še le v Ljubljani ovadili. Nesmrtna slava jim! Promemorija ljubljanskega mestnega odbora tedaj vendar ni zastoj s prstom kazala na slovenske novine, ktere na svitlo hodijo zunaj Ljubljane!

Razne stvari.

* (Tabor v Ormužu.) Slavno c. kr. okrajno poglavarstvo v Ptuiju je pod štev. 5199 poslalo gospodu dr. Ivanu Petovar-u v Ormužu sledeči odlok: „Vsled prošnje 30. roznika t. l. se dovoljuje, da se sme 8. vel. serpana t. l. ob četrtri uri popoldan pri mestu Ormužu tabor sklicati, in na tem taborji oziraje se na zakon od 15. listopada 1867, št. 135, pogovarjati in skleniti v semkaj naznanjenih zadevah. C. kr. okrajno poglavarstvo v Ptuiju 3. mal. serpana 1869. C. kr. okrajni poglavar Strobach l. r.“ — Iz navedenega odloka se vidi, da je pl. gospod okrajni poglavar v Ptuiju svoji pri-segi na ustavo zvest, slovensko prošnjo v čistem in lepem slovenskem jeziku, in to zelo hitro rešil in pokazal, da slovenski jezik ni nesposoben, da se obče ustno in pismeno rabi v uradnih in s dnijah.

* (Shod nemškutarjev v Celji), kateri je bil zadnjič sklenen v Slov. Bistrici, bode, kakor beremo v graškem listu, 8. avgusta. V kazini se bodo bajé zbrali. Taborovali bodo, ako bo lepo vreme, v bližnem gozdiči nekaj minut od mesta, ako ne bode lepo vreme pak v mestnem gledišči. Popoldne ob 3. bo, to se ve, pojedina v kazini in govori pri vinu. Zvečer je za ostale petje in godba v kazini. Govorilo se bode pa bajé o teh točkah: 1. Koliko škoduje (!) ločitev spodnega Štajerja od zgornjega, in ali se sme kedaj dovoliti. 2. Ktere n. varnosti prinaša naroden razpor seboj in s kterimi pomočki se ima zatirati. 3. Ali je na dobiček slovenskemu ljudstvu, da se nemški jezik tudi uči v ljudskih šolah. 4. O koncordatu. 5. Je-li potreba da se demokratična stranka organizuje. Pričujočim bode dovoljeno, da posebne nasvete stavijo. Iz Gradca se pričakuje udeležencev, da sine zapopademo, s ktero pravico hočejo nemški Gračani o slovenskih zadevah sklepati, ter menimo, da je to vse prej nego demokratično. Narodnim Slovincem na južnem Štajerskem se bode zdaj treba resno posvetovati, ali bodo molčé dopustili, da bodo kričaci in birokrati v naši slovenski deželi take demonstracije delali, kričaci, ki so se ali svojemu narodu iznevestili ali pa so prišli bog ve od kod. Zanikavati se menijo tu naše najsveteje narodne pravice in tirjanja. Torej bode morda dobro, da se Slovenci vdeležijo shoda, kjer tuji o njih sklepajo. Bomo videli.

* (Novi odbor dramatičnega društva.) Zadnjo saboto je volil glavni zbor tega društva novi odbor. Izvoljeni so: za predsednika g. Peter Grasel, za tajnika g. Žagar, za ljubljanske odbornike gg. Alešovec, dr. Bleiweis jun., Drahsler, Drenik, Guttman, dr. Huđec, Kandernal, Murnik, Noli, dr. Poklukar, Ravnikar, Šolar, Valenta, Vilhar; za zunajne odbornike gg. Cegnar, Jurčič, dr. Lavrič, Stritar.

* (Iz Ljubljane) se nam piše: Včerajšnji „Tagblatt“ je razglasil ljubljanske porotnike. Vseh je okolo 225 in med njimi jedva nad 40 Slovinccev. To je grenek sad naše odmiče pri mestnih volitvah.

?! (Iz Gradca) se nam piše 12. julija: Dosedanji prestavljaev kmetijskega lista, ki ga izdaja štaj. kmetijsko društvo pod imenom „Steir. Landbote“, se je 1. julija odpovedal temu poslu ter izrekel, da bode pre-stavo še samo tako dolgo opravljal, dokler je to po pogodbi storiti dolžen, namreč do konca septembra, ker je bilo v pogodbi izrečeno, da se mora odstop tri mesece prej naznaniti. Osrednji odbor kmetijskega društva neki na to ni do zdaj ničesa odgovoril.

* (Gosp. M. Vodušek), dosedaj suplent na gimnaziji mariborski imenovan je za pravega profesorja na nižji gimnaziji v Kranji. Z g. Vodušekom dobi Kranj izvrstnega učitelja in prijatelja mladine, ravno tako pa tudi čvrstega domoljuba in narodnjaka, kar je bilo menda tudi krivo, da je moral g. Vodušek skušnje naredivši 4 leta suplentovati.

* (Mestne volitve) v Mariboru so se v torek začele. V tretjem razredu je voljen poslanec Brandstetter in njegovi tovariši iz društva „Fortschritt“. Ljudje so se jako slabo vdeleževali volitve. Izmed 760 jih je prišlo le 170 volit.

* (Železnica predelska.) Transovalni komisiji občnega nad-gledstva avstrijskih železnic je naročeno, da mora naj dalje do konec sep-tembra t. l. načrt cele črte od Beljaka na Trbiž čez Predel in na Gorico-Trst nadrobno toliko izdelati, da vlada lahko načrt postave za zagotovljenje te železnice državnemu zboru predloži, kakor hitro se bo jeseni zopet pričel.

(Dom.)

* (Statistični spregled vseh slovenskih čitalnic.) Naglaševaje važnost narodnih čitalnic za napredovanje omike slovenskega ljudstva se obrača v tiskanem vabilu gosp. dr. E. H. Costa, predsednik slov. Matice, do vseh slov. čitalnic s prošnjo, naj mu pošljejo o svojem stanji statističen spregled, v kterem naj bi se zapisalo: imé in kraj, leto ustanovljenja, ustanovniki, število domačih in zunajnih udov, imena častnih udov, sedanji odbor, dohodki in stroški konec leta 1868, ali ima čitalnica pevski zbor in druge opazke. Na tej podlagi hoče g. predsednik slov. Matice pri-dati letošnjemu letopisu zgodovinsko-statistični spregled vseh čitalnic, češ da mora vsacega narodnjaka mikati, seznaniti se s zgodovino in sedanjim obstan-kom vseh slovenskih čitalnic. Ne dvomimo, da bi čitalnice rade ne ustregle temu na krasnem papirji prelepo tiskanemu vabilu, kakor smo tudi prepričani, da bomo še o marsikteri čitalnici imeli poročati, kar bomo poročili o čitalnici v Ajdovščini, dokler bomo mislili, da se čitalnični namen že spol-njuje, če se je skrbelo samo za čitalnična pravila, lep napis: „Narodna čitalnica“, nekoliko nemških besed, in statističen spregled. Čitalnica v Ajdovščini je v miru zaspala! — Sicer bi bil za to delo zadostil priprost regi-strator, gotovo ni bilo treba, da se je za tako delo potrudil predsednik prvega literarnega zavoda slovenskega, in da bi se bili novci lahko bolje obrnili.

* (Iz Koroškega) se nam je poročilo: Znani in sloveči slov. je-zikoslovec, gosp. Matija Majar, je po Veliki noči na mrtudu zbolel. Bil je v veliki nevarnosti. Pa okreval je sedaj že tako daleč, da opravlja zopet svoja duhovniška opravila. Ko ga noge še niso nosile in je bil v postelji,

sem ga obiskal, ter ga našel prav dobre volje. Pred seboj na postelji je imel star folijant. Pravil mi je: „Celo sv. pismo starega zakona sem na drobno pretresel. Iskal sem Slovanov, pa sem jih tudi našel. Sedaj pa stu-diram zgodovino Grkov in grške pisatelje. In sedaj imam za to tudi prav čas. Noge mi še ne gredo. Pa da mi je le glava jasna, in da mi roka gre!“ Gosp. Matija Majar misli spisati jako zanimivo knjigo, ter dokazati starodavnost Slovanov. Bil je izvoljen v odbor, ki je osnoval tabor na Kalcu, in obžaloval je jako, da dr. Žigonu na njegovo povabilo še odgovoriti ni mogel.

* (Ravnateljstvo goriškega c. k. gimnazijá) je začasno prevzel g. prof. Franc Schaffenhauer — Konkurs za-nje je že razpisan in in sicer v 3 jezikih. Zahteva se med drugim znanje nemščine in obeh de-želnih jezikov, ital. in slovenskega.

* (Volkovi v lastni obleki) se klatijo v Ormuški okolici. Dva so bajé pobili, eden pa še hodi varen okoli in dela škodo med kmečko govedino. Pravilo se nam je, da je pozrešnež v kratkem pokončal 14 repov.

* (Tabor v Slov. goricah pri Sv. Trojici.) Konec meseca avgusta bo tabor pri sv. Trojici na posestvu g. župana Magdiča. Okoličani si taborja jako želé, dasiravno jih je nekoliko v strah spravil mariborski po-litični uradnik g. Vestenegg, ki je službeno po onih krajih potovaje, kme-tom, zlasti županom odgovarjal, naj se oni, ki imajo skrbeti za mir in red, ne vtičejo med tabore, ki vse prej delajo kakor mir in red. Tako c. kr. uradniki podučujejo prosto ljudstvo o njegovih ustavnih pravicah. Želeli bi, da bi se g. Vestenegg spustil na literarno polje in tudi omikanemu svetu razkril svoje misli o ustavni postavi gledé svobodnega zborovanja (meetingih). Morebiti bi se tudi osnovatelji taborjev potem od njega kaj naučili, ali pa bi vsaj njemu povedali, kaj se ima še on iz ustave učiti, predno hoče med kmetstvom zanj propagando (!?) delati. Nam se zdi, da so nekteri pri prisezanji na ustavo prisegali na stvari, o kterih se jim še sanjalo ni, kaj so in kaj imajo biti.

* (Taborjev na Českem) se je v poslednjem času mnogo sešlo, mnogo jih niso dovolili. Pri Mnihovem Gradišči je bilo nad 40.000 ljudi nazočih. S tega taborja je poslan francoskemu liberalnemu časopistvu tele-gram, ki se zahvaljuje za brambo, katero je česki narod v tem časopistvu zmi-rom našel.

* (Volitve na Českem). Dandenes ko trdimo, da je nastopil čas javnosti, neizmerno mnogo dela vlada še na skrivnem. To je iznova po-kazala pri pripravljani za česke volitve. Česki listi so dobili v roke tajno pismo, katero je razposlala namestnija do okrajnih glavarjev. Glavarjem se tí nalaga, da morajo takoj poročiti, kako reči stojé, potem pa poročati vsa-kih osem dni. Tudi se imajo naznaniti veljavni možje vsacega kraja, da se bo, če ne bi bilo drugače iz Prage na nje uplivalo. Okrajni glavarji naj poizvedajo pri svojih prednikih, da se podučé o posameznih osebnostih, ako bi jim ne bile dovolj znane. H koncu se glavarjem zabičuje, da so pri-hodnje volitve prva in najglavnejša naloga novih glavarjev, ki ne smejo nikdar izpred oči spustiti, da se visoka vlada se sme kompromitirati! — Česki listi so prav jasne komentare pisali k tej okrožnici. Njim je jasno, da se bo vladí vendar zgodilo, česar se boji, namreč da se bo pri volitvah kompromitirala. „Pol.“ piše: Kraljevi Gradec volilne bitke ne bo izostal, a opozicija ne bo tepena, kljube okrožnici, kljube okrajnim glavarjem, kljube podučevanju in kljube vplivanju. — Pri „Pokroku“, ki je prvi priobčil tajno pismo, so vse premetali iskaje rokopisa, našli ga niso!

* (Poljski judje), kateri so imeli z uradniki vred podpisavati zaupnico Ziemiakovskemu, niso se udeleževali nič kaj radovoljni. Nekteri bajé pravijo: „stvar se lahko čez noč podere.“ Jud ima povsod dober nos. Vendar se je bajé 1202 judov podpisalo. Če morajo že ti vlado in cislajtani-zem rešiti, bogme sreča slovanskim Poljakom!

Listnica vredništva:

G. Δ v Gr.: Zakaj nismo „Trigl.“ odgovorili? Ni se nam zdelo potrebno. Gledé gen. zaukaza smo pravo trdili, česar si tudi „Tr.“ ni upal zanikati. Za drugo si je tolkel sam po obrazu, ko je v prvoprihodnem listu ponatisnil iz „Slov. Naroda“ čla-nek proti „Tgb.“. Da z „Tagbl.“ boljé ravnamo, kakor z njim, je smešna domisljija, ker sam dobro vé, da smo ga morali že mi sami braniti proti „Tgb.“, in da nam ni dal nik-dar prilike pečati se z njim samim. Ravno tako smešna je domisljija, da mi jezo kuhamo proti njemu. Gledé njega ne poznamo drugega čutila, kakor — pomilovanje! Sicer pa mu ne škodi, če se vadi v polemiki, morebiti bo v prihodnje srečnejše polemiziral proti — nasprot-nikom, kar kakor veste dozdaj ni bila njegova najboljša lastnost. Vred. pa moramo na iz-biranje pustiti, ali raje veruje nam ali pa M., ki mu je po življenji stregel. S tem smo Vam menda odgovorili na vso Vašo dolgo pritožbo in ostanemo prijatelji tudi v prihodnje.

Pri Ign. Kleinmayerju in Fed. Bambergu

je ravnokar prišlo na svetlo:

Prešerns Lieder

deutsch von

A. Pače.

Cena eleg. brošure 30 kr.

Kdor pošlje 32 kr. v frankiranem listu, pošlje mu knjižico frankirano na vsaki kraj

Ign. Kleinmayrova in Fed. Bambergova knjigotrznica v Ljubljani.